

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Doctor Mellifluus S. Bernardus Magnæ Matris Cultor
Eximius, Et Ex Ordine Sancti Benedicti Sacellanus
Quartus. Sive Ea quæ Doctor mellifluus de laudibus
Virginis Matris scripsit in gratiam magnæ ...**

Bernardus <Claraevallensis>

Nevhsii, MDCLXXV.

Homilia IV. Super missus est Angelus Gabriel, &c.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37156

cifixus. Discamus ejus humilitatem, imitemur mansuetudinem, amplectamur dilectionem, communicemus passionibus, lavemur in sanguine ejus, ipsum offeramus propitiationem pro peccatis nostris: quoniam ad hoc ipse natus & datus est nobis: ipsum oculis Patris, ipsum offeramus & suis, quia & Pater proprio filio non pepercit, sed pro nobis tradidit illum *Rom. 8.* & ipse Filius semetipsum exinanivit formam servi accipiens *Phil. 2.* ipse tradidit in mortem animam suam, & cum sceleratis reputatus est, & ipse peccata multorum tulit *Esa. 53.* & pro transgressoribus rogavit, ut non perirent. Non possunt perire pro quibus Filius rogat ne pereant, pro quibus Pater tradidit Filium in mortem ut vivant. Æqualiter ergo ab utroque speranda est venia, quibus æqualis est in pietate misericordia, par in voluntate potentia, una in Deitate substantia, in qua unus cum eis Spiritus sanctus vivit & regnat Deus per omnia sæcula sæculorum. Amen.

HOMILIA IV.

Super missus est Angelus Gabriel, &c.

I. **N**ON est dubium, quidquid in laudibus Matris proferimus, ad Filium pertinere; & rursùm, cùm Filium honoramus, à gloria Matris non recedimus. Nam si juxta Salomonem *Prov. 10. filius sapiens gloria est patris*, quantò magis gloriosum est matrem ipsius effici Sapientiæ? sed quidego tento in ejus laudibus, quam laudabilem prædicant Prophetæ, perhibet Angelus, narrat Evangelista? Non ergo laudo quia non audeo: sed tantùm replicò devotus, quod jam explicavit per os Evangelistæ Spiritus sanctus. Sequitur namque, & ait: *Et dabit illi dominus Deus sedem David Patris sui.* Verba sunt Angeli ad Virginem de promisso Filio, promittentis, quòd debeat possidere

F

regnum

regnum David. Quòd de stirpe David duxerit originem Dominus Iesus, nemo dubitat. Quæro autem quomodò dederit ei Deus sedem David patris sui, cum ipse in Hierusalem non regnaverit, quinimò turbis eum volentibus constituere regem, non acquieverit, sed ante faciem Pilati prostratus sit: *Regnum meum non est de mundo Ioan. 18.* Denique quid magnum promittitur ei qui sedet super Cherubim, quem Propheta vidit sedentem *super solium excelsum & elevatum Esa. 6. & 37.* sedere in throno David patris sui: sed novimus quandam aliam Hierusalem ab ea, quæ nunc est, in qua regnavit David, significatam, multò istâ nobiliorem, multò ditiozem. Hanc igitur puto hîc fuisse significatam, illo videlicet usu loquendi, quo sæpe reperis in scripturis significans poni pro significato. Tunc sanè dedit illi Deus sedem David patris sui, quando constitutus est Rex ab eo super Sion montem sanctum ejus. Sed hic Propheta de quo regno dixerat, expressiùs aperuisse videtur, in eo quod non in Sion posuit, sed super Sion. Nam ideò fortassis dictum est ad David psal. 131. *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam*, de quo & dictum est per alium Prophetam Esa. 9. *Super solium David & super regnum ejus sedebit.* Vides quia ubique reperis, *super: Super Sion, super sedem, super solium, super regnum.* Dabit ergo ei dominus Deus sedem David patris sui, non typicam, sed veram, non temporalem, sed æternam, non terrenam, sed cœlestem. Quæ idcirco (ut jam dictum est) memoratur fuisse David: quia hæc, in qua temporaliter sedit, æternæ illius gerebat imaginem.

2. *Et regnabit in domo Iacob in æternum, & regni ejus non erit finis.* Hîc quoq; si domum Iacob temporalem accipimus, quomodò in illa quæ æterna non est, in æternum regnaturus est? Quærenda est ergo domus æterna Iacob in qua regnat in æternum, cujus regni non erit finis. An non denique domus illa

Iacob

Iacob exasperans impiè abnegavit eum, & insipienter respuit ante faciem Pilati: quando ille perhibente *Ioan. 19. Regem vestrum crucifigam?* uno ore respondendo clamavit: *Non habemus regem nisi Cæsarem?* Require itaque Apostolum, & discernet tibi eum qui in occulto Iudæus est, ab illo, qui in manifesto *Rom. 2.* & quæ in spiritu est circumcissionem, ab ea quæ sit in carne, & spiritualem Israël à carnali, & filios fidei Abrahæ à filijs carnis. *Non enim, inquit Rom. 9. omnes qui ex Israël, hi sunt Israëlita: neque qui semen Abrahæ, hi filij.* Sequere ergo & dic: Similiter non omnes qui ex Iacob, hi reputandi sunt in domo Iacob. Iacob quippe ipse est, qui Israël. Solos igitur qui in fide Iacob perfecti inveniendi sunt, reputa in domo Iacob, vel potius ipsos noveris fore spirituales & æternam domum Iacob, in qua regnabit dominus Iesus in æternum. Quis ex nobis est qui juxta interpretationem nominis Iacob, supplantet diabolum de corde suo, luctetur cum vitijs & concupiscentijs suis: ut non regnet peccatum in suo mortali corpore, sed regnet in eo IESUS, & nunc quidem per gratiam, in æternum per gloriam? Beati in quibus Iesus regnabit in æternum, quia & ipsi cum eo regnabunt, & regni ejus non erit finis. O quàm gloriosum est regnum illud, in quo reges congregati sunt, convenerunt in unum, ad laudandum scilicet & glorificandum eum, qui super omnes est Rex regum, & Dominus dominantium. De cujus splendissima contemplatione fulgebunt iusti sicut sol in regno Patris eorum *Matth. 13.* O si & mei peccatoris meminerit IESUS in beneplacito populi sui, cum venerit in regnum suum! O si me in illa die, quando traditurus est regnum Deo & Patri, visitare dignabitur in salutari suo, ad videndum scilicet in bonitate Electorum suorum, ad lætandum in lætitia gentis suæ, ut laudetur etiam à me cum hæreditate sua! Veni interim Domine IESU, aufer scandala de regno tuo, quod est anima mea, ut regnes tu (qui debes) in

câ. Venit enim avaritia, & vendicat in me sibi sedem; jactantia cupit dominari mihi; superbia vult mihi esse rex, luxuria dicit, ego regnabo: ambitio, detractio, invidia & iracundia certant in me ipso de me ipso, cujus ego potissimum esse videar. Ego autem quantum valeo resisto; renitor quantum juvor; Dominum meum IESUM reclamo; ipsi me defendo; quia ipse me juris agnosco. Ipsum mihi Deum, ipsum mihi Dominum teneo; & dico, non habeo regem nisi Dominum IESUM. Veni ergo Domine, disperge illos in virtute tua, & regnabis in me, quia tu es ipse Rex meus, & Deus meus, qui mandas salutes Jacob.

3. *Dixit autem Maria ad Angelum: quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Primò quidem prudenter tacuit, cum adhuc dubia cogitabat, qualis esset ista salutatio; malens nimirum humiliter non respondere, quàm temerè loqui quòd nesciret. Jam verò confortata & bene præmeditata Angelo quidem foris loquente; sed Deo intus persuadente (erat enim Dominus cum illa, dicente Angelo, *Dominus tecum:*) ita ergo confirmata, fide scilicet depellente timorem, lætitiâ verecundiam, dixit ad Angelum: *Quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Non dubitat de facto, sed modum requirit & ordinem. Nec enim quærit an fiet istud, sed *quomodo*. Quasi dicat: Cùm sciat Dominus meus, testis conscientia meæ, votum esse ancillæ suæ non cognoscere virum, quâ lege, quo ordine placebit ei, ut fiet istud? si oportuerit me frangere votum, ut pariam tamen filium, & gaudeo de filio, & doleo de proposito. Fiat tamen voluntas ejus. Sin verò virgo concipiam, Virgo & pariam, quod utique si placuerit ei, impossibile non erit, tunc scio verè, quia respexit humilitatem ancillæ suæ. *Quomodo ergo fiet istud, quoniam virum non cognosco?* Et respondens Angelus dixit ei: *Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Superiùs dicta est fuisse gratiâ plena, & nunc quomodo dicitur. *Spiritus sanctus*

sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. Nunquid potuit repleti gratiâ, & necdum habere Spiritum sanctum, cum ipse sit dator gratiarum? Si autem jam Spiritus sanctus in ea erat, quomodo adhuc tanquam noviter superventurus re-promittitur? An fortè ideò non dixit simpliciter, *veniet in te*, sed addidit *super*, quia & priùs quidem in ea fuit per multam gratiam, sed nunc supervenire nuntiatur, propter abundantioris gratiæ plenitudinem, quam effusus est super illam? At verò cum plena jam sit, illud ampliùs quomodo capere poterit? Si autem plus aliquid capere potest, quomodo & antè plena fuisse intelligenda est? An prior quidem gratia ejus tantum repleverat mentem, sequens verò etiam ventrem pertundere debeat, quatenus scilicet plenitudo divinitatis, quæ antè in illa, sicut & in multis sanctorum spiritualiter habitabat, etiam sicut in nullo Sanctorum corporaliter in ipsa habitare incipiat.

4. Ait itaque: *Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi.* Quid est, & *virtus Altissimi obumbrabit tibi*? Qui potest capere, capiat. Quis enim, exceptâ fortassis illâ, quæ hoc sola in se fœlicissimè meruit experiri, intellectu capere, ratione discernere possit, qualiter splendor ille inaccessibleis virgineis sese visceribus infuderit, & ut illa inaccessibleem accedere ad se ferre potuisset, de portiuacula ejusdem corporis cui se anima contemperavit, reliquæ massæ umbraculum fecerit? Et fortassè propter hoc maximè dictum est, *obumbrabit tibi*, quia res nimirum in sacramento erat, & quod sola per se Trinitas in sola & cum sola virgine voluit operari: soli datum est nosse, cui soli datum est experiri. Dicatur ergo: *Spiritus sanctus superveniet in te*, qui utique suâ potentiâ fœcundabit te. Et *virtus Altissimi obumbrabit tibi*: hoc est, illum modum quo de Spiritu sancto concipies, Dei virtus, & Dei sapientia Christus, sic in suo secretissimo consilio obumbrando conteget &

occultabit, quatenus sibi tantum notus habeatur & tibi. Ac si Angelus respondeat ad virginem: Quid à me requiris, quod in te mox experieris? Sciens scies, & feliciter scies, sed illo doctore, quo & auctore. Ego autem missus sum nuntiare virginalem conceptum, non creare. Nec potest doceri nisi à donante: nec potest addisci nisi à suscipiente. *Ideoq; & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei.* Quod est dicere: Quoniam non est de homine, sed de Spiritu sancto quod concipies, concipies autem Altissimi virtutem, hoc est filium Dei: *Ideoq; & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei*, id est, non solum qui de sinu Patris in uterum tuum veniens obumbrabit tibi, sed etiam id quod de tua substantia sociavit sibi, ex hoc jam vocabitur filius Dei, quemadmodum & is qui à Patre est ante sæcula genitus, tuus quoque amodo reputabitur filius. Sic autem & quod natum est ex ipso Patre, erit tuus, & quod nascetur ex te, erit ejus; ut tamen non sint duo filij, sed unus. Et licet aliud quidem ex te, aliud ex illo sit, jam non tamen cujusque suus, sed unus utriusque erit filius.

5. *Ideoq; & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei.* Attende, quæso, quàm reverenter dixerit, *quod nascetur ex te sanctum.* Ad quid enim ita simpliciter sanctum & absque additamento? Credo quia non habuit quid propriè dignève nominaret illud eximium, illud magnificum, illud reverendum, quod de purissima videlicet Virginis carne cum sua anima unico Patris erat uniendum. Si diceret, sancta caro, vel sanctus homo, vel sanctus infans, quicquid tale poneret, parum sibi dixisse videretur. Posuit ergo indefinitè, *sanctum*, quia quicquid illud sit, quod virgo genuit, sanctum proculdubio ac singulariter sanctum fuit, & per Spiritus sanctificationem, & per verbi assumptionem.

6. Et adjecit Angelus: *Et ecce Elisabeth cognata tua, & ipsa concepit*

cepit filium in senectute sua. Quid fuit necesse etiam hujus sterilis Virgini nuntiare conceptum? Nunquid fortè dubiam adhuc & incredulam oraculo, recentiori voluit confirmare miraculo? Absit. Legimus & Zachariæ incredulitatem ab hoc ipso Angelo fuisse castigatam: Mariam autem in aliquo reprehensam non legimus, quin potiùs fidem ipsius Elisabeth prophetante laudatam agnovimus. *Beata*, inquit, Luc. 1. *quæ credidisti, quoniam perficientur in te quæ dicta sunt tibi à Domino.* Sed ideò sterilis cognatæ conceptus Virgini nuntiatur, ut dum miraculum miraculo additur, gaudium gaudio cumuletur. Porrò necesse erat non modico lætitiæ & amoris perveniente inflammari incendio, quæ filium paternæ dilectionis cum gaudio Spiritus sancti mox fuerat conceptura. Neq; enim nisi in devotissimo corde atque hilarissimo, tanta se capere poterat dulcedinis & alacritatis affluentia. *Vel ideò* conceptus Elisabeth nuntiatur Mariæ, quia profectò decebat, ut verbum mox divulgandum ubique, priùs sciret Virgo per Angelum, quàm audiret ab homine: ne mater videlicet Dei à consilijs videretur amota, si eorum quæ in terris tam propè gererentur, remansisset ignara. *Vel ideò* potiùs conceptus Elisabeth Mariæ nuntiatus est, ut dum nunc Salvatoris, nunc Præcursoris edocetur adventum, rerum tempus & ordinem tenens ipsa meliùs postmodum scriptoribus ac prædicatoribus Evangelij reseret veritatem, quæ & plenè de omnibus à principio coelitus fuerit instructa mysterijs. *Vel ideò* adhuc nuntiatur Mariæ conceptus Elisabeth, ut audiens cognatam vetulam & gravidam, cogitet juvencula de obsequio, sicque illa properante ad visitandum, parvulo Prophetæ locus & occasio detur, quo minori adhuc Domino sui officij valeat exhibere primitias: & dum ad se invicem occurrit matrum infantumque ab alterutro excitata devotio, mirabiliùs fiat miraculum de miraculo.

7. Vide autem ne hæc tam magnifica, quæ ab Angelo audis prænuntiata, ab ipso speres perficienda. A quo ergo si quæris, ipsum audi Angelum. *Quia non erit, inquit, impossibile omne verbum*: tanquam diceret: Hæc quæ ego tam fideliter promitto, non de mea, sed illius qui me misit virtute præsumo: *quia non erit impossibile apud Deum omne verbum*. Quale enim illi verbum impossibile poterit esse, qui omnia fecit in verbo? Movet me & hoc in verbis Angelicis, quod signanter non ait, quia non erit impossibile apud Deum omne factum, sed *omne verbum*. An idcirco posuit *verbum*, quia quàm facile possunt homines loqui quod volunt, etiam quod nullatenus facere possunt, tam facile, imò incomparabiliter facilius, valet Deus opere implere, quicquid illi verbo valent exprimere? Dicam apertius. Si hominibus tam facile esset facere quàm dicere, quod volunt: & ipsis quoque non esset impossibile omne verbum. Nunc autem quoniam vulgaris & vetus sermo est, multum interesse inter loqui & facere, sed apud homines, non apud Deum: soli Deo quia idem est facere quod loqui, idem loqui quod velle: merito non erit impossibile apud Deum omne verbum. Verbi gratia: Potuerunt prævidere & prædicere Prophetæ virginem vel sterilem concepturam ac parituram, sed nunquid facere, ut conciperet & pareret? Deus autem qui dedit eis posse prævidere, quàm facile potuit quod voluit per illos prædicere, tam facile potuit nunc quando voluit per se ipsum, quod promisit implere. Siquidem apud Deum nec verbum dissidet ab intentione, quia veritas est: nec factum à verbo, quia virtus est: nec modus à facto, quia sapientia est: ac per hoc non erit impossibile apud Deum omne verbum.

8. Audisti Virgo factum, audisti & modum, utrumque mirum, utrumque jucundum. Jucundare filia Sion, & exulta factis filia Jerusalem *Zach. 9*. Et quoniam auditui tuo datum est gau-

gaudium & lætitia: audiamus & nos à te responsum lætitię, quod desideramus, ut jam exultent ossa humiliata. Audisti, inquam, factum, & credidisti: crede & de modo quod audisti. Audisti, quia concipies, & paries filium, audisti quòd non per hominem, sed per Spiritum sanctum: expectat Angelus responsum, tempus est enim ut revertatur ad Deum qui misit illum. Expectamus & nos, ò Domina, verbum miserationis, quos miserabiliter premit sententia damnationis. Et ecce offertur tibi pretium salutis nostrę, statim liberabimur si consentis. In sempiterno Dei verbo facti sumus omnes, & ecce morimur: in tuo brevi responso sumus reficiendi, ut ad vitam revocemur. Hoc supplicat à te, ò pia Virgo, flebilis Adam cum misera sobole sua exul de paradiso, hoc Abraham, hoc David. Hoc ceteri flagitant sancti Patres, patres scilicet tui, qui & ipsi habitant in regione umbrę mortis. Hoc totus mundus tuis genibus provolutus expectat. Nec immeritò, quando ex ore tuo pendet consolatio miserorum, redemptio captivorum, liberatio damnatorum: salus denique univesorum filiorum Adam, totius generis tui. Da, Virgo, responsum festinanter. ò Domina responde verbum quod terra, quod inferi, quod expectant & superi. Ipse quoque omnium Rex & Dominus quantum concupivit decorem tuum, tantum desiderat & responsionis assensum: in qua nimirum proposuit salvare mundum. Et cui placuisti in silentio, jam magis placebis ex verbo: cum ipse tibi clamet è cęlo: ò pulchra inter mulieres, fac me audire vocem tuam. Si ergo tu eum facias audire vocem tuam, ipse te faciet videre salutem nostram. Nunquid non hoc est, quod quærebas, quod gemebas, quod diebus & noctibus orando suspirabas? Quid igitur? Tu es cui hoc promissum est, an aliam expectamus? Imò tu ipsa, non alia. Tu inquam illa promissa, illa expectata, illa desiderata, ex qua sanctus pater tuus Iacob jam mori appropinquans vitam sperabat

G

æter-

æternam, cùm dicebat Gen. 49. *Expectabo salutare tuum Domine.* In qua denique & per quam Deus ipse Rex noster ante sæcula disposuit operari salutem in medio terræ. Quid ab alia speras, quod tibi offertur? Quid per aliam expectas, quod per te mox exhibebitur, dummodo præbeas assensum, respondeas verbum? Responde itaque citiùs Angelo, imò per Angelum Domino. Responde verbum, & suscipe Verbum. Profer tuum, & concipe divinum; emitte transitorium, & amplectere sempiternum. Quid tardas? Quid trepidas? Crede, confitere & suscipe. Sumat humilitas audaciam, verecundia fiduciam. Nullatenus convenit nunc, ut virginalis simplicitas obliviscatur prudentiam. In hac sola re ne timeas, prudens Virgo, præsumptionem: quia etsi grata in silentio verecundia, magis tamen nunc in verbo pietas necessaria. Aperi, Virgo beata, cor fidei, labia confessioni, viscera Creatori. Ecce desideratus cunctis gentibus, foris pulsat ad ostium. O si te morante pertransierit, & rursus incipias dolens quærere quem diligit anima tua! Surge, curre, aperi. Surge per fidem, curre per devotionem, aperi per confessionem.

9. *Ecce, inquit, ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum.* Semper solet esse gratiæ divinæ familiaris virtus humilitas. Deus enim superbis resistit, humilibus autem dat suam gratiam. Humiliter ergo respondet, ut sedes gratiæ præparetur. *Ecce, inquit, ancilla Domini.* Quæ est hæc tam sublimis humilitas, quæ cedere non novit honoribus, insolescere gloriâ nescit? Mater Dei eligitur, & ancillam se nominat! Non mediocris revera humilitatis insigne, nec oblatâ tantâ gloriâ oblivisci humilitatem. Non magnum est esse humilem in abjectione: magna prorsus & rara virtus, humilitas honorata. Si me miserum homuncionem meis decepta simulationibus ad aliquem vel mediocre honorem provexerit Ecclesia, Deo nimirum hoc vel
pro-

propter mea, vel propter subditorum peccata permittente: nonne statim oblitus qui fuerim, talem me puto, qualis ab hominibus (qui cor non vident) putatus sum? Credo sanè, conscientiam non attendo, & reputans non honorem virtutibus, sed virtutes honori, eò sanctiorem, quò superiorem me æstimo. Videas plerosque in Ecclesia de ignobilibus nobiles, de pauperibus divites factos, subito intumescere, pristinae oblivisci abjectionis: genus quoque suum erubescere, & infirmos dedignari parentes. Videas & homines perniciosos ad honores quosque Ecclesiasticos pervolare; moxque sibi applaudere sanctitatem, vestium duntaxat mutatione, non mentium; & dignos se æstimare dignitate, ad quam ambiendo pervenerunt, quodque (si audeo dicere) adepti sunt nummis, attribuere meritis. Omitto autem de his, quos excæcat ambitio, & honor ipse superbiendi eis materia est.

10. Sed video (quod magis doleo) post spretam sæculi pompam, nonnullos in schola humilitatis superbiam magis addiscere, ac sub alis mitis humilisque magistri gravius insolescere, & impatientes amplius fieri in claustro, quàm fuissent in sæculo. Quodque magis perversum est, plerique in domo Dei non patiuntur haberi contemptui, qui in sua non nisi contemptibiles esse potuerunt: ut quia videlicet ubi à pluribus honores appetuntur, ipsi locum habere non meruerunt, saltem ibi honorabiles videantur, ubi ab hominibus honores contemnuntur. Video & alios (quod non sine dolore videri debet) post aggressam Christi militiam, rursus sæcularibus implicari negotijs; rursus cupiditatibus terrenis immergi: cum magna cura erigere muros, & negligere mores: sub prætextu quoque communis utilitatis, verba vendere divitibus, & matronis salutationes: sed & contra Imperatoris sui edictum concupiscere aliena; & sua cum lite repetere; non audientes Apostolum ex im-

perio Regis tubicinantem: *Hoc ipsum*, inquit 1. Cor. 6. *delictum est in vobis, quod causas habetis: quare non magis fraudem patimini?* Itane mundum sibi, & se mundo crucifixerunt, ut qui antea vix in suo vico vel oppido cogniti fuerant, modò circumeuntes provincias, & curias frequentantes, regum notitias, principumque familiaritates affecuti sint: Quid de ipso habitu dicam, in quo jam non calor, sed color requiritur, magisque cultui vestium quàm virtutum insistitur? Pudet dicere: vincuntur in suo studio mulierculæ, quando à monachis pretium affectatur in vestibus, non necessitas: nec saltem formâ religionis retentâ in habitu ornari, non amari appetunt milites Christi: qui dum se præparare ad prælium & contra aéreas potestates prætereundum paupertatis insigne debuerant, (quod utique adversarij valdè formidant) in molliæ vestimentorum pacis potiùs præferentes indicium, ultrò se hostibus sine sanguine tradunt inermes. Nec aliundè hæc omnia mala contingunt, nisi quod illam (quâ secum deservimus) deferentes humilitatem, dum per hoc cogimur inepta denuò sectari studia sæcularium, canes efficimur revertentes ad vomitum.

11. Audiamus itaque quotquot tales sumus, quid illa responderit, quæ Dei mater eligebatur, sed humilitatem non obliviscebatur. *Ecce (ait) ancilla Domini: fiat mihi secundum verbum tuum. Fiat desiderij signum, non dubitationis indicium.* Et per hoc quod dicit, *fiat mihi secundum verbum tuum*, magis intelligenda est affectum exprimere desiderantis, quàm affectum requirere more dubitantis. Quanquam nil obstat intelligi, *fiat*, esse verbum orantis. Nemo quippe orat, nisi quod credit & sperat. Vult autem à se requiri Deus etiam quod pollicetur. Et idè fortè multa quæ dare disposuit, priùs pollicetur, ut ex promissione devotio exciteretur: sicque quod gratis daturus erat, devota oratio promereatur. Sic pius Dominus, qui omnes homines

vult

vult salvos fieri, merita nobis extorquet à nobis: & dum nos prævenit tribuendo, quòd retribuatur, gratias agit, ne gratias tribuat. Hoc utique prudens Virgo intellexit, quando prævenienti se muneri gratuita promissionis, junxit meritum suæ orationis: *fiat* (inquiens) *mibi secundum verbum tuum*. Fiat mihi de verbo secundum verbum tuum. Verbum quod erat in principio apud Deum, fiat caro de carne mea secundum verbum tuum. Fiat obsecro mihi verbum non prolatum quòd transeat, sed conceptum ut maneat, carne videlicet indutum, non aëre. Fiat mihi non tantum audibile auribus, sed & visibile oculis, palpabile manibus, gestabile humeris. Nec fiat mihi verbum scriptum & mutum, sed incarnatum & vivum: hoc est, non mutis figuris mortuis in pellibus exaratum, sed in forma humana meis castis visceribus vivaciter impressum: & hoc non mortui calami pictione, sed sancti Spiritus operatione. Eo videlicet modo fiat mihi, quo nemini ante me factum est, nemini post me faciendum. Porrò multifariam multisque modis olim Deus locutus est Patribus in Prophetis: & alijs quidem in aure, alijs in ore, alijs etiam in manu factum esse verbum Domini memoratur: mihi autem oro ut in utero fiat juxta verbum tuum. Nolo autem ut fiat mihi aut declamatoriè prædicatum, aut figurative significatum, aut imaginariè somniatum, sed silenter inspiratum, personaliter incarnatum, corporaliter invisceratum. Verbum igitur quod in se nec poterat fieri, nec indigebat, dignetur in me, dignetur & mihi fieri secundum verbum tuum. Fiat quidem generaliter omni mundo, sed specialiter fiat mihi secundum verbum tuum.

*Excusatio S. BERNARDI, quòd locum istum
Evangelij post alios expositores tractandum sumpserit.*

Lectioem Evangelicam exposui, sicut potui: nec ignoro quod non omnibus placebit: sed scio me ob hanc rem multorum fortè indignationi obnoxium; & aut judicabor superfluus, aut præsumptor: quòd videlicet post Patres qui hunc ipsum locum plenissimè exposuerunt, rursus in eodem novus expositor ausus fuerim mittere manum. Sed si quid dictum est post Patres, quòd non sit contra Patres, nec Patribus arbitror, nec cuiquam displicere debere. Ubi autem dixi quod à Patribus accepi, dum sic absit typhus præsumptionis, ut non desit fructus devotionis, patienter audiant de superfluitate causantes. Noverint tamen qui me tanquam de otiosa & non necessaria explanatione suggillant, non tam intendisse exponere Evangelium, quàm ex Evangelio sumere occasionem loquendi, quod loqui delectabat. Si verò peccavi, quòd propriam magis ex hoc excitavi devotionem, quàm communem quaesierim utilitatem, potens erit pia Virgo apud suum misericordem Filium hoc meum excusare peccatum, cui hoc meum qualecung, opusculum devotissimè destinavi.

EX SERMONE III.

In Vigilia NATIVITATIS DOMINI

Num. 7. & consequenter.

TRia opera, tres mixturas fecit omnipotens illa majestas in assumptione nostræ carnis: ita singulariter mirabilia, & mirabiliter singularia, ut talia nec facta sint, nec facienda sint amplius super terram. Conjuncta quippe sunt invicem Deus & homo, Mater & Virgo, fides & cor humanum. Admirabiles istæ mixturæ, & omni miraculo mirabilius, quomodo tam diversa, tamque divisa ab invicem, invicem potuerunt conjungi?

Et